

ATT BLI TILL

OM MÄNNISKANS INNERSTA LÅNGTAN
OCH KYRKANS YTTTERSTA UPPDRAG

Att bli till

© Peter Svärdsmyr

Twitter: @petersvardsmyr (#attblitill)

Blogg: petersvardsmyr.wordpress.com

Omslag, formgivning och sättning: Jonas Karlsson

Foto: Gustav Glans

Utgivare:

Gloria Förlag

Järnbrotts Prästväg 7A, 421 47 Västra Frölunda

Tel: 031-49 29 40

www.gloriaforlag.se • info@gloriaforlag.se

Tryck och bindning:

Printon, Tallinn, 2014

ISBN:

978-91-87615-18-4

*Mellan Jag och Du står intet syfte, intet begär och intet föregripande;
och längtan själv förvandlas, när den från drömmen kastar
sig in i skeendet självt. Varje medel är ett hinder.
Endast där alla medel fallit bort sker mötet.*

- Martin Buber, Jag och Du

INNEHÅLL

INLEDNING		9
PROLOG	ALLGOT, VILLGOT, BALLONGER OCH BARN	15
KAPITEL 1	VARFÖR?	19
KAPITEL 2	SOM SMÅ ÖPPNA SÅR	27
KAPITEL 3	DEN GODE HERDEN	41
KAPITEL 4	ÄNDLIGHETEN OCH DEN LIDANDE KÄRLEKEN	55
KAPITEL 5	NÄR ELDAR TÄNDS	71
KAPITEL 6	EN ENDA FRÅGA	93
AVSLUTNING	ATT SKAPA RELATION	111
EPILOG	VARM KORV OCH EVANGELIUM	119
NOTER		124

INLEDNING

Kyrkan och människan. Två sidor i en relation som inte alltid är helt enkel och självklar. Ibland går de hand i hand och skriver vacker och ömsint historia tillsammans. De räddar världen ihop och rycker ut för mänsklighetens bästa. Ibland missförstår de varandra fullständigt. De sårar varandra och faller offer för bristande kommunikation och maktbegär. När kyrkan och människan missförstår varandra handlar det ofta om något centralt i den kristna tron. Något som tolkas, predikas och levs ut på olika sätt beroende på vilken omgivning kyrkan och människan befinner sig i. Det handlar om evangeliet. De goda nyheterna. Kristendomens kärna.

Ibland tänker man sig evangeliet som ett budskap. Det är det kristna budskapet som berättas och förkunnas över hela världen. Kyrkan är budbäraren och människan är mottagaren. Evangeliet är meddelandet. Det handlar om ett budskap *från* någon och *till* någon. Någon ger och någon annan tar emot.

När kristendomens kärna hanteras på det sättet är det som bäddat för ett gigantiskt missförstånd mellan kyrkan och

människan. För kyrkan är egentligen inget annat än helt vanliga människor och människor bygger inte hållbara relationer genom sändare och mottagare. Grundstenarna för en god relation läggs på en helt annan plats och under helt andra förutsättningar. Om den relationen och dess förutsättningar handlar denna bok.

—

Boken är skriven med den kristna kyrkan som mål. Inte till ett specifikt samfund utan till kyrkan, var och hur den åter sig. I mitt arbete ser jag varje dag hur kyrkan fungerar på ett härligt och livskraftigt sätt. Människor växer och frodas. Hoppet och tron väcks till liv. Det händer varje dag och hela tiden. Det är inte avsaknaden av liv och hopp som ger bränsle till mitt skrivande. Snarare är det alla de livsöden, situationer och dagar som är just så där fantastiska som inspirerar mig. Dagar när det kristna evangeliet syns, känns, levs och sprids i andra och i mig själv.

Jag vill se det igen och igen. Det är därför jag skriver.

Ibland drömmer jag fritt om kyrkan i världen. Jag ser en kraft och en rörelse i samhället som inte liknar något annat. Jag tror att varenda levande människa kan tänka sig att vara en del av just den rörelsen. Inte för dess perfekta och felfria teologi. Inte heller för dess majestätiska byggnader eller för dess imponerande ledare. Men helt enkelt för att den på allvar tar sig an *varje människas innersta längtan*.

Låt oss säga att det finns en plats i samhället som sysslar med precis det. Att gensvara på varje människas innersta längtan. Då vill alla människor ha med den platsen att

göra. Jag tror faktiskt det. Det handlar inte om att uppfylla storartade drömmar eller besvara flyktiga begär. Det har aldrig varit kyrkans uppgift. Den längtan jag talar om är den som vi alla delar.

Längtan att få *bli till*.

Jag tror att evangeliet är tätt sammanlänkat med människans innersta längtan. För att verkligen kunna se och relatera till evangeliet på ett ärligt och hållbart sätt behöver vi först förstå oss själva och vår egen längtan. Den längtan som i grunden sträcker sig efter Gud. Den längtan som vi alla är skapade med. Detta är inte en ny tanke. Den har funnits med kyrkan i alla tider. Kyrkofadern Augustinus uttrycker något liknande i sin berömda skrift, *Bekännelser*.

”Du har skapat oss till dig, och vårt hjärta är oroligt tills det finner vila i dig.”¹

En mer nutida röst som ibland uttrycker något liknande är pastorn och författaren Thomas Sjödin. I boken *Jag lutar åt Gud* talar han om det som en hemlängtan som varje människa bär på.

”Jag tror att denna eviga hemlängtan är vår djupaste föreningspunkt som människor. Och om det är sant måste den största livsutmaningen av alla vara att ta sig an varandras hemlängtan.”²

—

De texter du får möta i denna bok cirkulerar kring något abstrakt. Något som egentligen inte riktigt går att formulera eller beskriva fullt ut med språket. Min

förhoppning med boken är ändå att det inte skall stanna där, i det abstrakta. Områdena jag vill beröra siktar mot praktik och handling. Ett syfte med boken är att göra det abstrakta lite mer konkret. När kroppen får erfara vad tanken eftersträvar, först då kan vi se verklig förändring i vår omvärld. Det är också en grundläggande tanke inom modern pedagogik. Tänkande och handlande måste gå hand i hand för att ärlig och hållbar kunskap skall uppstå³. Så även med kunskapen om evangeliet. Denna pedagogiska grundtanke gäller inte minst i kyrkans värld där vi ofta använder stora och komplexa ord. Vi talar kanske om kärlek, nåd, förlåtelse, ödmjukhet, synd, liv och frälsning. Om mina handlingar och prioriteringar i praktiken säger något annat än de ord jag förkunnar är orden helt enkelt verkningslösa.

Att *bli till* är inte ett uttryck jag kommit på i min ensamhet. Olika variationer av det förekommer både inom pedagogik⁴, filosofi⁵ och sociologi⁶. Alltid i samband med utläggningar omkring det mellanmännsliga. Att tala om människans behov av att *bli till* även efter den fysiska födseln har dock tyvärr inte varit lika naturligt inom teologin och i kyrkans värld som i den humanvetenskapliga eller samhällsvetenskapliga världen. Jag tror att kyrkan måste våga tala om människans innersta på ett öppet sätt. Inte med självklara och religiösa definitioner men med en äkta strävan om att verkligen förstå och vilja möta.

Så, i de kommande kapitlen, vill jag samtala om när människans innersta möter kyrkan, vem människan än är och oberoende av vilken typ av kyrka det gäller. Vad händer? Vad borde hända? Vad borde inte hända?

Med detta sagt hoppas jag också att du som läsare förstår att jag är allt annat än expert på ämnet som berörs i boken. Det är inte så jag skriver texter omkring dessa saker. Jag skriver inte mer till dig än vad jag skriver till mig själv. Det är kommunikation både inåt och utåt. Jag vill ändå uppmuntra dig att läsa boken i dess helhet då det finns en tanke bakom kapitelordningen.

Jag bjuder in dig. Detta är en del av min resa så här långt. Förhoppningsvis kan vi någon gång i framtiden träffas, på riktigt. Då vill jag ta del av din resa. För det är då kyrkan blir som mest spännande. När resor möts och vi delar livet, tron och allas vår innersta längtan.

ALLGOT, VILLGOT, BALLONGER OCH BARN

Sommaren är på väg att göra entré med full kraft. Året är 2011. Det är fortfarande lite kyligt i luften men solen står högt på himlen och strålarna har till och med börjat värma något. Jag, min fru och vår son befinner oss en bit utanför Göteborg och besöker Landvetter och Härnyda församlingars firande av FN-dagen. Det fullkomligt vimlar av folk. Så gott som alla åldrar är representerade. Det är hoppborg, korvgrillning, körsång, utställningar och en massa annat spännande för hela familjen, men kanske framförallt för barnen. Vuxna möts, skrattar och samtalar. Barn springer omkring som tokar med en korb i ena handen och en ballong i den andra. Det är fest och alla verkar veta om det. Vi träffar några gamla vänner som är där med sina barn, som för tillfället blir förvandlade till tigrar av ansiktsmålarna. Vi börjar småprata om ditt och datt men blir ganska snart avbrutna. Det är tydliga dags för dagens höjdpunkt – Allgot och Villgot.

Barnen kan knappt hejda sig. De vet uppenbarligen mycket bättre än både mig och min fru vad detta handlar om.

Alla barn som finns på området befinner sig inom några få sekunder framför långtradarläpet som utgör dagens scen. Jag och några fler vuxna står lite vid sidan av och tittar förundrat på barnen och sedan nästan lika förundrat bakom scenen där Allgot och Villgot står och förbereder sig. De hoppar lite, puttår på varandra och gör till slut high five innan de springer upp på scenen samtidigt som de ropar och spelar sin signatur-trudelutt. Det som händer därefter är komplett magiskt.

Det känns inte riktigt som underhållning utan snarare som lek och interaktion av ett märkligt professionellt slag. Allgot och Villgot står på scenen men barnen är med i showen precis lika mycket som dem. Hela konceptet går ut på att barnen skall avbryta. Inte stå stilla, inte lyssna och lyda utan avbryta. Bryta in och bryta ut i det som bubblar upp inom dem. Det är noga regisserat och genomtänkt.

Allgot och Villgot sjunger och spelar, men aldrig en hel sång. Kanske två fraser, på sin höjd, sen kommer barnen in med sitt bidrag. Allt fokus ligger på barnen och alla barnens fokus ligger på Allgot och Villgot. De följer varandra som i en vacker och högljudd dans. Detta är både lek och allvar. Allgot och Villgot blir för en stund som barn. Inte barnsliga, men barnlika. Inte för att underhålla barnen men för att vara med dem, på allvar. De umgås. Barnen förstår dem och Allgot och Villgot förstår barnen. Vi andra förstår inte mycket.

Men alla älskar det.

Alla verkar älska kyrkans fest i den lilla bygden utanför den stora staden.

*"People don't buy what you do, they buy why you do it."
- Simon Sinek*

KAPITEL 1 VARFÖR?

Jag är kristen. Det har jag alltid varit. På olika grunder och med olika engagemang genom olika delar av livet. Ändå kristen, som jag ser det. Sen jag var barn har jag varit med i en del olika kristna sammanhang och även olika samfund. Ibland har kyrkan varit en räddning och ibland har räddning varit att jag har gått ifrån den ett tag. Men jag har aldrig slutat tro på den. Jag tror på kyrkan. Jag tror på att samlas omkring tron och livet. Jag tror på att prata, sjunga och be tillsammans med andra. Jag tror på att fira gudstjänst och att träffas i smågrupper. Fika, skratta, gråta och leka.

Kyrkan, om hon mår riktigt bra, förändrar ständigt det omgivande samhället till det bättre. Det är jag övertygad om.

—

Jag tror alltså på kyrkan, men finns det någon annan som gör det? Folk kanske gör det, egentligen. Eller? Jag vill ju tro det. Men hur kommer det sig då att så få människor i samhället är aktiva kyrkbesökare? Är det kanske för att vi som är engagerade bygger kyrkan på ett sätt som människor inte förstår? Förstår vi själva varför vi bygger kyrka? Vad är kyrkan för något egentligen? Varför finns den överhuvudtaget?

Den utmaning som svenska kyrkor står inför idag är inte en ny utmaning. Den har alltid funnits där. Den är fortfarande lika aktuell och kommer alltid att vara det för den handlar i grunden om människan och hennes innersta längtan.

Om kyrkan inte förstår människan kommer människan inte att förstå kyrkan.

Så jag tycker faktiskt att de som beslutar sig för att lämna kyrkan, vilket är ganska många, gör det med rätta. Det är inte så konstigt helt enkelt. Jag hade förmodligen också lämnat om jag hade varit i deras ställe. Människor lämnar kyrkan ungefär på samma sätt som när de lämnar en produkt eller överger ett varumärke. Det låter lite plastigt men det finns kanske en del likheter.

Man förstår inte varför produkten finns, så man bryr sig inte om den längre. Fullt förståeligt.

Det har gjorts tappra försök att vända denna trend i Sveriges kyrkor, speciellt i det samfund jag själv arbetar inom. Vi samlas till fortbildningsdagar och samtalsforum. Vi vrider och vänder på strategier och styrdokument. Vi försöker förklara för folk vad vi håller på med. Få dem att inse att vi gör så mycket bra saker. Och det är precis där som vårt problem är som störst. Vi är så duktiga på att berätta *vad* vi gör och *hur* vi gör det men glömmer ofta det viktigaste.

Varför?

Människor vill veta varför.

Varför finns kyrkan? Varför skall jag vara en del av den?

Författaren och föreläsaren Simon Sinek har skrivit boken *Start with why*⁷. Han förklarar sin idé lite kort i en föreläsning som handlar om varför vissa ledare är framgångsrika och varför vissa inte är det⁸. Han menar att världshistoriens mest framgångsrika ledare har besvarat frågan ”varför?”. Och inte nog med att de själva har funnit svaret, de har också lyckats kommunicera det på ett sätt som gör att människor vill vara med på tåget. Från Martin Luther King till Steve Jobs. Från religion och ideologi till fabrik och produkt. Man kan nå viss framgång genom att förklara för folk *vad* man gör och *hur* man gör det men det är bara de som också på ett fundamentalt plan vet *varför* och kan förklara det på ett sätt som engagerar, som når riktigt stor framgång. Som Sinek själv uttrycker det:

”Martin Luther King sa aldrig *Jag har en plan!* Han sa: *Jag har en dröm!*”

En plan kan besvara *vad* och *hur* men en dröm har också makten att besvara *varför*. Plötsligt, år 1963, står 250.000 personer samlade framför Lincolnmonumentet i Washington DC utan vare sig Facebook, Twitter eller SMS.

Vad hände?

De trodde på drömmen.

Det verkar som om vi i kyrkan ofta har ganska klart för oss *vad* vi gör och *hur* vi gör det. Däremot tvivlar jag på att vi har samma tanke om *varför* vi gör vad vi gör. Varför vaknar vi varje morgon och är stolta medlemmar i en kyrka? Varför besöker vi gudstjänster och träffas i olika grupper och andra verksamheter?

Varför?

—

En grundtanke inom kyrkans arbete har t ex alltid varit det diakonala och karitativa. Man vill hjälpa människor. Det har liksom kännetecknat kyrkan på jorden. Man vill finnas där för människor. Man vet också hur man skall gå till väga för kyrkans folk har ofta bra utbildning och kompetens inom området.

Men *varför* skall kyrkan hjälpa människor?

Är det för att man har den rollen i samhället och för att det förväntas av kyrkan? Är det för att man verkligen vill eller för att man upplever att man måste? Är det kanske för att människor ser upp till kyrkan mer när den är en hjälpande hand i samhället? Handlar det rent av om makt

och inflytande? Eller är det kanske ett duktighetsideal? Det kanske bara helt enkelt handlar om att man vill missionera och sprida det kristna budskapet så att människor blir döpta och medlemmar i kyrkan?

Men att vi i kyrkans värld skall finna ett *därför* till vårt eget *varför* är ändå inte den största utmaningen. För även om vi som kyrka kan bena ut varför vi gör vad vi gör har människor omkring kyrkan uppenbarligen inte förstått grejen. Kyrkans *därför* måste tända mäktiga eldar när människor kommer med sitt *varför*, om kyrkan vill fortsätta att existera.

Jag tror att kyrkan kan hitta ett svar på människans *varför*. Ett *därför* som en hel värld kan sluta upp bakom. Den kristna kyrkan var inte tänkt att stå vid sidan av och liksom göra allt den kan för att tillåtas att fortsätta existera. Den var tänkt att förvandla sin omvärld om och om igen. Inte framförallt påverka den ideologiskt eller politiskt. Inte göra fina saker för att vinna människors respekt. Den skulle driva en rörelse i samhället som inte liknade något annat. Som Jesus själv skulle den helt plötsligt kunna samla tusentals kvinnor, män och barn på en slätt vid Genesarets sjö och på djupet beröra allt den kom i kontakt med.

—

Jag tror att den kristna kyrkan behöver enas kring en dröm. Inte en plan eller en strategi. Inte ett slutgiltigt och ultimatum samfund som alla skall bli en del av. Inte ens en gemensam syn på kommunionen och dopet. Men en dröm. Det räcker. En dröm om kyrkan och en dröm om människan.

Ingen behöver veta exakt hur det skall gå till. Det behöver man inte för att kunna drömma. Man behöver bara veta att man vill någonstans. Man kanske bara ser ett diffust mål framför sig. Ett ljus långt borta i horisonten. En önskan. En längtan.

Jag tror att det finns något djupt och centralt som för-
enar alla människor runt om i världen. Inte bara kristna
eller öppet religiösa människor, men alla. Det handlar om
allas vår innersta längtan. Min dröm handlar om hur den
längtan på ett dynamiskt sätt får bli och förbli kyrkans
främsta fokus - dess yttersta uppdrag.

Följ med mig en stund. Vi kanske delar drömmen.

*"Tar vi ett kort på barnen i sommartid
När de dansar. När vi dansar. En stund på jorden."
- Cornelis Vreeswijk*

KAPITEL 2 SOM SMÅ ÖPPNA SÅR

Drömmen om kyrkan och människan kan inte börja någon annanstans än hos barnen. Inte för att det skulle bli en gullig start på boken eller för att läsaren behöver mjukas upp lite inför kommande kapitel. I den här boken står inte barnen för gullighet. De står för utgångspunkten, kärnan och själva grundvalen för livet i flera aspekter. Det måste börja här. Det är inte jag som väljer. Livet och verkligheten väljer.

—